

Informace o obsahu nových služebních knih a pomůcek

Informace o služební pomůcce Pom-děl-1

„Bojové použití protitankového dělostřelectva“

Služební pomůcka „Bojové použití protitankového dělostřelectva“, zpracovaná pplk. děl. E. Šrankem a vydaná v listopadu 1952, je velmi cenným přínosem k zvýšení bojové schopnosti naší armády. V moderním boji armád bohatě vybavených technikou je protitanková obrana zásadní a rozhodující otázkou. Jádro, kostru protitankové obrany tvoří protitankové dělostřelectvo. A právě uvedená pomůcka podává ucelený obraz o použití protitankového dělostřelectva ve všech druzích boje i za zvláštních podmínek.

Další předností pomůcky je, že řeší těsnou spolupráci protitankového dělostřelectva s ostatními druhy vojsk, nezbytnou to podmínkou k dosažení úspěchu v boji s nepřátelskými tanky. Rovněž tak řeší i otázky materiálně technického zabezpečení boje protitankového dělostřelectva. Jasnost a názornost pomůcky zvyšuje 17 hodnotných příloh.

Z krátkého historického úvodu jasně vysvítá převaha sovětské vojenské vědy založené na vědeckém podkladě dialektického materialismu nad buržoasními vojenskými doktrínami, kterážto věda jediná správně vystihla důležitost protitankového dělostřelectva a správně vyřešila jeho použití.

V části všeobecné vyzdvihuje autor nutnost spolupráce protitankového dělostřelectva s ostatními druhy vojsk, důležitost osoby velitele pro organizování a řízení boje jednotky, důležitost spojení morálně politického činitele s dokonalým odborným výcvikem, vysoké morálky a uvědomělé kázně.

Z rozboru předností a nedostatků tanků jsou odvozeny požadavky na protitankové zbraně. Je podán přehled o rozdělení dělostřelectva podle organické příslušnosti, ráže a přehled o rozdělení střeliva.

Řešeny jsou otázky spojení v jednotkách protitankového dělostřelectva v různých situacích, otázky průzkumu, hlásné služby, zastírání a ženijního zabezpečení.

V pomůcce je uvedeno rozdělení protitankových palebných postavení, jejich vlastností, otázky jejich vybudování co do času, pracovních sil i potřebného materiálu. Rovněž tak pomůcka řeší otázky umístění a zabezpečení dopravních zásobovacích prostředků jednotek protitankového dělostřelectva.

Ve zvláštní stati jsou podrobně popsány a v příslušných přílohách nakresleny všechny druhy protitankových překážek.

V hlavě „Bojové použití protitankového dělostřelectva za útoku“ jsou rozebrány hlavní úkoly protitankového dělostřelectva za útoku. Podrobně je rozebrána jeho činnost v prostoru soustředění, jak chrání rozvinutí hlavní masy dělostřelectva, střídání a směnu vojskových jednotek.

Dále autor podrobně rozvádí jak se na jednotlivých

stupních plánuje bojová činnost protitankového dělostřelectva, které se zúčastní přímé střelby, plánování činnosti protitankových záloh všech stupňů, a ujasňuje otázku jejich účasti při dělostřelecké přípravě a podpoře útoku.

Ve stati „Vedení boje protitankového dělostřelectva za útoku“ je rozebrána činnost protitankového dělostřelectva za všech údobí dělostřeleckého útoku, při zasazování druhých sledů, zasazování MD a ARS.

Rovněž je rozebrána činnost protitankového dělostřelectva za boje o osadu, za útoku v noci, v lese, za násilného přechodu vodních toků a za boje v horách.

V hlavě „Bojové použití protitankového dělostřelectva na pochode a při střetnutí s nepřítelem“ je mimo jiné rozebráno protitankové zabezpečení předem nastavených oddílů pochodových proudů, rozdělení protitankových prostředků na pochodové proudy a práce velitelů a štábů na organizaci a zajištění pochodu, průzkumu za pochodu a odražení útoku nepřátelských tanků.

K části této hlavy pojednávající o „hlavních zásadách pro rozdělování protitankových dělostřeleckých jednotek“ je nutno též připomenout, že někdy bude třeba jednotky protitankového dělostřelectva rozdělit podle terénu a nepřátelských možností v proudcích po bateriích nebo i četách, tak aby byly chráněny celý proud.

Za střetného boje je jasně popsána činnost protitankového dělostřelectva předvojí při střetnutí s nepřítelem, při útoku předvoje, při zajištění rozvinutí hlavních sil a při jejich útoku na nepřítele.

Dále objasňuje pomůcka protitankové zabezpečení střetného boje tankových a mechanizovaných vojsk (na př. ARS) za různých podmínek (máme-li či nemáme-li převahu v tancích, při střetnutí s vševojskovými proudy, při střetnutí s nepřítelem, který už přešel do obrany).

V hlavě pojednávající o bojovém použití dělostřelectva v obraně“ je vysvětleno, které hlavní se počítají do hustoty hlavní protitankového dělostřelectva. Toto vysvětlení (viz str. 72, „Poznámka“ pod čarou) však není správné, pokud se týče tarasnic. Tarasnice se v „legendě k schématu dělostřelecké protitankové obrany“ ve sloupci „tarasnice“ uvádí zvlášť. **To není správné, neboť do hustoty protitankových prostředků počítáme děla i tarasnice.**

Dále upozorňují na „Poznámku“ v „legendě ke schématu dělostřelecké protitankové obrany AS“ (příloha 17) o započítávání děl ze zakrytých palebných postavení do hustoty protitankových prostředků. Zdůrazňují, že nutno počítat jen ty hlavně, které

předvidá „plán obranného boje“ pro přímou střelbu proti tankům, které proniknou do hloubky naší obrany. Tato děla vytvoří protitankový rajon v hloubce obrany.

To ovšem neznamená, že při náhlém proniknutí nepřátelských tanků do prostorů zakrytých palebných postavení nebojují všechna děla přímou střelbou, i když pro tuto střelbu nejsou plánována.

Na str. 72 a 73 vyvozuje autor potřebnou hustotu protitankových hlavních v hlavním obranném postavení — 10 až 12 děl na 1 km — z šířky prostoru, který potřebuje jeden tank k manévru, dále z počtu tanků, které může zničit jedno protitankové dělo, z předpokladu, že při ztrátě 50% tanků nepřítel útok přeruší, a z možných ztrát tanků nepříteli v naší pohyblivé přehradné palbě.

Toto odůvodnění by mohlo svést velitele a štáby k šablonovitému výpočtu potřebné hustoty protitankových hlavních. Válečné zkušenosti prokázaly, že nepřítel často pokračoval v útoku, i když ztratil 50% svých tanků.

Dnes již také nelze vždy počítat s hustotou 60 až 70 nepřátelských tanků na 1 km, protože je pravděpodobné, že nepřítel, s kterým je nutno dnes počítat, bude útočit i s větší hustotou tanků.

Proto nutno při výpočtu potřebné hustoty protitankových hlavních postupovat vždy podle konkrétních podmínek a často na směr hlavního úderu nepřátelských tanků počítat i s větší hustotou protitankových hlavních.

Pomůcka odstraňuje veškeré nejasnosti v názvech protitankových prvků, jejich struktuře, umístění a vybudování.

Nejednotnost se projevovala hlavně v názvech protitankových prvků. Upozorňují na „Poznámku“ pod čarou na str. 74, která nahrazuje názvy „protitankový opěrný bod“, „protitankovým rajonem“ (PTR) a „protitankový opěrný rajon“, „armádním protitankovým rajonem“ (APTR), v kterých se nejednotnost projevovala nejvíce. Máme tedy nyní tyto prvky protitankové obrany:

- praporek protitankový uzel — PPTU,
- rotní protitankový rajon — RPTR,
- protitankový rajon — PTR,
- armádní protitankový rajon — APTR,
- protitanková nástraha (lěčka),
- protitanková záloha (na stupni pěšího pluku až armády),
- dělostřelectvo v zakrytých palebných postave-
ních.

V odstavci „praporek protitankový uzel“ je uvedeno, že protitanková děla jsou zpravidla rozmístěna v prostoru druhého a třetího zákopu. I když tomu tak zpravidla bude, mohou být někdy, v určitých terenních podmínkách umístěna protitanková děla i v prostoru mezi prvním a druhým zákopem, ba někdy i před předním okrajem obrany. Bude to zvláště tehdy, když terén před předním okrajem nelze dobře ostřelovat z druhého a třetího zákopu a když je výhodné přivábit nepřátelské tanky na toto předsumité dělostřelectvo v zakrytých palebných postave-
ních.

U některých příslušníků velitelského sboru je nesprávná představa vzájemného poměru praporek protitankového uzlu a rotního protitankového rajonu. Upozorňují na vysvětlení ve „Vojenské mysl“ č. 1/1952 na straně 120.

Jasně je popsáno složení a rozmístění protitankových záloh na všech stupních, o kolik tankových směrů asi na každém stupni jde, potřebný počet protitankových postavení na nich, na jakou vzdálenost od předního okraje se asi určuje první protitankové postavení a na jaké vzdálenosti se určují další postavení.

Velmi důležitou otázkou, která je v pomůcce řešena, je moment vydání rozkazu k nasazení protitankové zálohy na všech stupních.

Dále objasňuje autor otázku účasti armádní protitankové zálohy při provedení dělostřelecké protipřiprav, jak mají být pro ni v tomto případě volena palebná postavení, činnost protitankových záloh při zabezpečování protiúderu druhého sledu armády, protiúderu druhého sledu a záloh sborů, divisí a pěších pluků.

Cenným příspěvkem je též rozbor práce velitelů a štábů vševojskových a dělostřeleckých na organizaci boje s tanky.

Obsahuje body týkající se protitankové obrany v zamýšleném rozhodnutí vševojskových a pěších velitelů na všech stupních, návrhy dělostřeleckých velitelů v otázkách protitankové obrany v jejich informačních zprávách, body týkající se protitankové obrany v operačních a bojových rozkazech jak velitelů vševojskových, tak dělostřeleckých na všech stupních. Veliký důraz je kladen na řešení otázek spolupráce a sláčení činnosti protitankového dělostřeleckého a činnosti ostatních druhů zbraní a též sláčení činnosti protitankového dělostřeleckého s činností dělostřeleckého střelbyho ze zakrytých palebných postavení, kteréžto otázky musí především řešit vševojskoví velitelé.

Je též objasněna otázka zajištění styku protitankovými prostředky, probíhá-li tento styk na tankovém směru.

V stati „Dokumentace“ jsou podrobně popsány a přílohami doplněny veškeré dokumenty, týkající se protitankové obrany na všech stupních, způsob jejich zpracování, předkládání a schvalování.

V stati „Obrana v mimořádných podmínkách“ je poukázáno na rozdíly v organizaci protitankové obrany proti obraně za normálních podmínek, rozdíly v tvoření prvků protitankové obrany, v použití protitankových záloh a ve způsobu vedení boje s nepřátelskými tanky.

Z uvedeného rozboru pomůcky je jasné, že není jen pomůckou dělostřeleckou, nýbrž rozbírá též velmi důležité otázky, jejichž řešení přísluší hlavně velitelům vševojskových a pěších jednotek, poněvadž podle čl. 471 Polního řádu čs. branné moci „organizuje protitankovou obranu vševojskový velitel“ a plně za ni odpovídá.

Je tedy nutné, aby i vševojskoví velitelé věnovali této pomůcce náležitou pozornost, dlužno si osvojit její důležité pro jejich odpovědný úkol — organizaci protitankové obrany.

(Zpracoval pplk. děl. Bohuslav Barák.)

Informace o služební knize Let-II-4

Práce doc. plukovníka A. I. Čugunova „*Součinnost letectva s rychlými vyššími jednotkami při rozvinutí průlomu fronty*“ je založena na důkladném vědeckém zpracování zkušeností ze dvou světových válek, zvláště z Veliké vlastenecké války. Vývody, z nichž jen nejdůležitější jsou uvedeny v tomto článku, opírají se o značný počet charakteristických příkladů z operací Veliké vlastenecké války. Autor se v podstatě zabývá těmito otázkami:

1. příčinami neúspěchu pokusů rozvinutí taktického průlomu v průlom operací v první světové válce,
2. součinnosti letectva s rychlými vyššími jednotkami v přípravném období a při zasazení rychlých vyšších jednotek do průlomu fronty,
3. součinnosti letectva s rychlými vyššími jednotkami při činnosti v hloubce nepřátelské obrany,
4. některými otázkami velení.

V závěru rozboru první otázky konstatuje autor, že se ve válce 1914 až 1918 octlo vojenské umění západních armád ve slepé uličce, z které nemohlo vyředitout pro nedokonalost rychlých druhů vojsk, (t. j. tanků a jezdeckých nepřizpůsobených novým podmínkám boje) a letectva, které nebyly s to umlčet a rozvrátit nepřátelskou obranu do celé její operační hloubky. Mechanisace armády vytvořením mohutných vyšších tankových jednotek a růst moci letectva působí však přímo na změnu forem a způsobů vedení války. Mohutné rychlé vyšší jednotky a silné letectvo dovolují novým způsobem řešit úkol hlubokého úderu proti nepřátelské sestavě.

Soudobé tankové mechanisované a jezdecké jednotky mající velkou operační pohyblivost, sílu palby a úderu, mohou rychle prodloužit úder do celé operační hloubky obrany, zadržet příchod rychlých záloh obránců k úseku průlomu, zaujmout pro obranu takticky důležité čáry a body, přetít komunikace nepřítel, dovést obklíčení do úspěšného konce a pak spolu s vševojskovými vyššími jednotkami zničit rozčleněná uskupení protivníka. V zájmu co nejrychlejšího dosažení konečných cílů operace zabezpečuje rychlé vyšší jednotky letectvo tím, že předchází a doprovází veškerou silou své palby jejich manévry a úder.

Velitelství frontu plánuje a soustřeďuje pod společným velením činnost letectva i činnost rychlých vyšších jednotek. Tím je do jisté míry zabezpečena jednotnost společné činnosti pozemních jednotek a letectva. Je nutno přiznat, že se podrobně plánování a uskutečnění společných plánovaných akcí pozemních jednotek a letectva daří jen v období průlomu hlavního pásma obrany. Pokud jde o součinnost letectva s rychlou vyšší jednotkou při rozvinutí úspěchu průlomu fronty, nutno mít na zřeteli, že se situace mění tak rychle, že nelze předvídat, kde a kdy bude nutno, aby letectvo poskytlo rychlým vojskům podporu.

Taktická součinnost s rychlou vyšší jednotkou (t. j. jejich společná činnost na bojišti) bude neúspěšnější tehdy, budou-li letečtí velitelé seznámeni s podrobnostmi situace, v které budou působit, i se způsobem činnosti a taktikou pozemních vojsk, budou-li s hlediska taktiky správně hodnotit význam různých cílů útoku letectva a rychlých jednotek a budou-li na konec letci nad bojištěm vždy včas,

aby mohli poskytnout podporu pozemním vojskům. V přípravném období účinné operace bude letectvo provádět především

a) leteckou ochranu rychlých vojsk v prostorech jejich soustředění a zvláště ve vyčkávacích prostorech,

b) průzkum cílů důležitých s hlediska činnosti rychlých skupin, a to jak ve směru jejich budoucího pohybu, tak i na bocích pásma jejich činnosti. V tomto období nebude ještě letectvo v přímé součinnosti s rychlou skupinou fronty. Letecká ochrana i letecký průzkum budou prováděny podle plánu štábu fronty (letecké armády). Štáby rychlé skupiny a vyšších jednotek dostanou již zpracované výsledky fotografického průzkumu v podobě opravených map, z kterých bude zřejmý stav cest v týlu nepřítel, množství obranných postavení a záloh, dále pak šikmo fotografované osy pohybu v plánovaném pásmu činnosti rychlé skupiny.

Je záhodno, aby šikmo fotografování os pohybu a přepraviště bylo svěřeno těm bitevním leteckým divizím, kterých budou určeny k součinnosti s rychlou skupinou, to jim umožní daleko podrobněji prostudovat prostor jejich budoucí činnosti i cíle v tomto prostoru.

Základním způsobem provádění letecké ochrany v tomto údobí je střež na letištích, neboť neprozrazuje uskupení vyšších jednotek a tím ani směr hlavního úderu.

V době nasazení rychlé skupiny fronty do průlomu nepřátelské obrany má letectvo mimo ochranu a průzkum ještě za úkol poskytnout podporu rychlé skupině, aby co nejrychleji dosáhla operační hloubky nepřátelské obrany. Předpokládáme-li, že do průlomu je zasazován tankový nebo mechanisovaný sbor musí stíhací letectvo chránit husté sestavy tanků na dvou až třech pochodových osách na ploše asi 6×20 km po 6 až 5 hodin i déle. V této době jsou rychlé vyšší jednotky výhodným cílem pro nepřátelské letectvo, které vyvine veškeré své úsilí proti rychlé skupině. Proto se v tomto údobí letecká ochrana provádí způsobem nepřetržitého hlídování a volným stíháním. Hlídkující stíhací letouny jsou v boji posilovány jednotkami stíhacího letectva, které jsou ve střež na letištích v blízkosti pásma průlomu. V tomto údobí musí být část letectva, především bitevního určena přímo k doprovodu vyšší rychlé jednotky. Úkolem tohoto bitevního letectva bude podpora rychlé skupiny, to znamená, že bitevní letectvo bude plnit tyto dílčí úkoly:

a) umlčovat a ničit palebné prostředky (především dělostřelectvo a tanky), které jsou přímo v pásmu činnosti rychlé skupiny,

b) pozorovat nepřítel na bocích pásma činnosti rychlé skupiny a umlčovat jej, kdyby se pokusil organizovat a provést tankový protiútok, umlčet dělostřelectvo ohrožující rychlou skupinu boční palbou,

c) nedopustit, aby zálohy a ustupující proudy nepřítel obsadily druhé pásmo obrany ještě před dosažením tohoto pásma čelními jednotkami rychlé skupiny.

d) jestliže nepřítel přešel rychlou skupinu a organizoval třeba jen malými silami obranu na druhém pásmu, musí bitevní letectvo podporovat útok

tanků a motorisované pěchoty při průlomu tohoto obranného postavení.

Všechny tyto dílčí úkoly budou plněny letectvem buď spolu s jednotkami rychlé skupiny nebo samostatně. Základním způsobem bojové činnosti při tom bude bitevní doprovod.

Rychlé vyšší jednotky jsou zasazovány do průlomu provedeného vševojskovými vyššími jednotkami, v některých případech musí však rychlé vyšší jednotky samy dokončit průlom hlavního pásma obrany nepřítele a pak teprve mohou proniknout do hloubky jeho sestavy.

Proto v plánu doprovodu tankových jednotek bitevním letectvem do celé taktické hloubky obrany nepřítele musí být zavčas předvídána řada za sebou jdoucích terénních čar, kde mohou tanky narazit na odpor a potřebovat podporu letectva. Hlavní pásmo obrany se obvykle skládá ze tří obranných postavení. Dále pak může následovat řada opěrných bodů mezi prvním a druhým pásmem obrany. Další bariérou je druhé pásmo obrany skládající se z jednotlivých uzlů obrany nebo ze systému zákopů.

Hluboké rozčlenění obrany nepřítele nelze použít se zřetelem. V souvislosti s tím je nutno v plánu součinnosti vytyčit činnost letectva tak, aby byla v souladu s dříve určenými terénními čarami.

Bitevní letouny jsou neustále ve vzduchu a umlčují palbu nepřítele. Tím zabezpečují rychlé tempo postupu tankových jednotek, nedovolují nepříteli zdržovat postup rychlých jednotek na zátařasech zřízených v hloubce obrany a chráněných organizovaným systémem paleb.

V období bojové činnosti v hloubce nepřátelské obrany lze všeobecný nástin součinnosti letectva s rychlými vyššími jednotkami vyjádřit takto:

a) Letectvo soustavným pozorováním pohybu a rozvíjení pochodových proudů nepřítele poskytuje veliteli rychlé vyšší jednotky hlavní prvky nutné k určení směru úderu a pro celkovou organizaci budoucího boje.

b) Před zahájením boje hlavními silami zdržuje letectvo část pochodových proudů nepřítele a tím vytváří výhodné podmínky pro zahájení boje a pro úder rychlých vyšších jednotek.

c) Pro zabezpečení rozvinutí rychlých jednotek soustřeďuje letectvo své síly na směr, kde je plánován hlavní úder, a spolu s hlavním uskupením vyšších rychlých jednotek působí proti uskupení nepřítele označenému plánem boje.

Rozhodného rozdrčení nepřítele lze dosáhnout společným úderem jen tehdy, když útok letectva přímo předchází a doprovází útok tanků a motorisované pěchoty. Hlavní úsilí letectva má proto směřovat proti tomu uskupení nepřítele, proti němuž směřuje i hlavní úder rychlé skupiny (vyšší jednotky).

Na druhých směrech se letectvo bude omezovat jen na činnost nevelkých skupin nebo jen na pozorování — průzkum.

Společná bojová činnost letectva a rychlých vyšších jednotek si vyžaduje:

a) přesné organizace součinnosti, opírající se především o spolehlivé radiové spojení,

b) plného chápání plánu boje leteckým velitelem (představitelem) a rozumné iniciativy velitelů útočících tankových útvarů i leteckých velitelů — vedoucích skupin letounů —, kteří s nimi společně pracují,

c) organizace nepřetržitého pozorování situace vlastních vojsk i nepřítele, čemuž musí odpovídat i organizace velení skupinám letounů působícím nad bojištěm; činnost těchto skupin se má řídit se země,

d) aby letectvo i pozemní vojska přesně a spolehlivě znala pro daný den smluvená znamení. Vedoucí skupin letounů jsou povinni po přiletu nad bojiště rychle se seznámit se situací, musí určit postavení vlastních jednotek, najít cíl, proti kterému mají působit, podle souřadnic nebo podle drah letů svítilnic střel a podle výbuchů dýmových dělostřeleckých střel. Každý pokus o činnost jedině na základě pokynů, které letci dostali před startem na letišti, může se ukázat za rychle se měnící situace střetného boje rychlých jednotek neprospěšným, dokonce i škodlivým.

Jen dobře organizované velení letectvu uskutečňované se země přímo na bojišti a důkladná znalost smluvených znamení umožňuje, aby se letectvo vyvarovalo úderů proti vlastním vojskům a aby bylo navedeno na ty objekty, které jsou v danou dobu pro rychlé jednotky nejdůležitější.

Abyste velitel vyšší letecké jednotky byl stále informován o všech změnách situace a aby mohl bez prodlení uplatňovat svůj vliv na průběh boje právě na tom směru, kde v daném údobí boje je činnost letectva zvláště nutná, musí být v blízkosti velitele rychlé skupiny (vyšší jednotky). Tak bude velitel vyšší letecké jednotky zabezpečena možnost uskutečňovat těsnou součinnost s rychlými jednotkami bez ohledu na to, zda je podporuje nebo zda je velitel rychlé vyšší jednotky operačně podřízen. Je přirozené, že velení u tak pohyblivého druhu vojsk, jako je letectvo, má být centralisováno. Jedině tak je možno rychle soustředit síly letectva na rozhodujících směrech, jak to právě vyžaduje situace.

Dále se autor věnuje hlubokému rozboru dalších otázek velení letectvu působícímu v součinnosti s rychlými vyššími jednotkami.

Docent plukovník Čugunov řeší ve své práci též dosud velmi málo diskutovanou otázku letištního manévru letectva při zabezpečení bojové činnosti rychlých vyšších jednotek v hloubce nepřátelské obrany a mimo jiné také uvádí, jaké týlové letecké jednotky a s jakým vybavením postupují spolu s rychlými vyššími jednotkami do průlomu, jakož i jejich místo v sestavě rychlé skupiny a jejich úkoly.

(Zpracoval mjr. let. Vyhnánovský.)